

Pomiar procesu umiędzynarodowienia najlepszych polskich uczelni ekonomicznych

Mgr Teresa Długosz

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Kolegium Gospodarki Światowej

 <https://orcid.org/0000-0002-7255-5860>

Wprowadzenie

Umiędzynarodowienie polskiego szkolnictwa wyższego jest jednym z głównych kierunków obranych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW), mających odzwierciedlenie w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668). Nowa ustawa określa cel reformy szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce, a mianowicie podniesienie poziomu badań naukowych i przez to wzrost ich umiędzynarodowienia. Rozwiązania zawarte w ustawie w zakresie wspierania uczelni badawczych stwarzają szansę na poprawę pozycji polskich uczelni w światowych rankingach z listy tzw. Big-4 Group. W skład tej listy wchodzi: Shanghai Ranking – Academic Ranking of World Universities (ARWU), Times Higher Education – World University Rankings (THE), QS World University Rankings (Quacquarelli Symonds – QS), US News Best Global Universities Rankings (US News). W celu lepszego zrozumienia specyfiki wymienionych rankingów i określenia kierunku prac nad poprawą umiędzynarodowienia polskich uczelni Fundacja Edukacyjna „Perspektywy” realizuje projekt International Visibility Project (IntVP). Ma on przyczynić się do podniesienia pozycji polskich uczelni w międzynarodowych rankingach akademickich. Ramy czasowe projektu to marzec 2019 – styczeń 2021 roku¹.

Poza MNiSW w realizacji celów związanych z umiędzynarodowieniem biorą udział podmioty w systemie nauki i szkolnictwa wyższego – uczelnie, jednostki naukowe, agencje, Narodowe Centrum Nauki, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju,

---

1 *Audyty rankingowe uczelni. Manual*, 2019, http://intvp.edu.pl/wp-content/uploads/2019/07/IntVP_Manual_ARU_pdf.pdf (dostęp: 2.01.2020).

Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej (od 1 października 2017 r. wszystkie zadania i zobowiązania tego podmiotu realizuje Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej – NAWA; jej głównym zadaniem jest wspieranie umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i mobilności akademickiej), organizacje edukacyjne – Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE), Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta oraz Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP)².

Kluczową rolę w procesie umiędzynarodowienia polskich uczelni odgrywa program Erasmus. W latach 2007–2016 w programach Erasmus+, *Uczenie się przez całe życie* i *Młodzież* w działaniu uczestniczyło około 5% polskich studentów³.

Cztery lata od sformułowania Programu umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i dwa lata od powstania NAWA jej dyrektor Łukasz Wojdyga 26 listopada 2019 roku w trakcie konferencji pt. „Internationality of Polish Science and Higher Education” mówił, „że dziś nikogo nie trzeba przekonywać, że umiędzynarodowienie jest potrzebne, warto za to mówić o jego rezultatach”⁴.

Celem rozdziału jest przedstawienie dynamiki internacjonalizacji najlepszych polskich uczelni ekonomicznych wyłonionych w rankingach „Perspektywy” i „Rzeczpospolitej”. Analizie poddano wybrane wskaźniki internacjonalizacji poszczególnych szkół wyższych, takie jak liczba studentów cudzoziemców oraz liczba studentów wyjeżdżających i przyjeżdżających w ramach programu Erasmus.

Umiędzynarodowienie uczelni

W latach dziewięćdziesiątych XX wieku w odniesieniu do internacjonalizacji stosowany był termin *edukacja międzynarodowa*. Aktualnie, chcąc pokonać fizyczne oraz symboliczne bariery i granice narodowe, w edukacji używane są zamiennie terminy *edukacja transnarodowa*, *edukacja bez granic*, *edukacja transgraniczna*⁵.

2 Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, *Program umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego*, 2015, http://www.whum.ujd.edu.pl/media/domeny/120/download/Program_umiędzynarodowienia_szkolnictwa_wyższego_2015.pdf (dostęp: 2.01.2020).

3 Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, *Ocena jakości i efektów realizacji III osi priorytetowej POWER Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju*, Warszawa 2019, https://www.ncbr.gov.pl/fileadmin/Ewaluacja/POWER/Raport_koncowy_III_OP_PO_WER_EVALU.pdf (dostęp: 2.01.2020).

4 Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej, *Dwa lata NAWA*, 2019, <https://nawa.gov.pl/nawa/aktualnosci/zapraszamy-do-rejestracji-na-konferencje-z-okazji-dwulecia-nawa> (dostęp: 2.01.2020).

5 M. Popowska, *Internacjonalizacja uczelni wyższych na świecie i jej atrybuty a polska rzeczywistość*, Politechnika Gdańska, Wydział Zarządzania i Ekonomii, Horyzonty Wychowania, Gdańsk 2015.

Spotkać można również inne określenia – *edukacja porównawcza, edukacja globalna, edukacja wielokulturowa*⁶.

Termin *internacjonalizacja* zyskał na znaczeniu w sektorze szkolnictwa wyższego na początku lat osiemdziesiątych XX wieku. Definicję internacjonalizacji, odnoszącą się do szkolnictwa, proponuje kanadyjska badaczka Knight: „proces integrowania wymiaru międzynarodowego, międzykulturowego i globalnego do celu, funkcji i sposobu działania instytucji szkolnictwa policealnego”⁷. Zwraca ona uwagę, że internacjonalizację można rozumieć jako⁸:

- szereg działań międzynarodowych, między innymi mobilność studentów i wykładowców, organizację sieci, partnerstw i projektów międzynarodowych, programy akademickie i inicjatywy badawcze na gruncie międzynarodowym;
- zakładanie filii, franczyzę w innym kraju, włączenie do programu nauczania i procesu nauczania/uczenia się wymiaru międzynarodowego, międzykulturowego i globalnego;
- sposób na poprawę swojej pozycji w krajowym i światowym rankingu, rekrutację najlepszych i najzdolniejszych międzynarodowych studentów i naukowców.

Altbach definiuje internacjonalizację jako „konkretne polityki i programy podejmowane przez rządy, uniwersytety, systemy i instytucje akademickie, poszczególne wydziały w celu radzenia sobie z globalizacją”⁹.

W polskiej perspektywie internacjonalizacja szkolnictwa wyższego jest definiowana jako podejmowanie studiów na zagranicznych uczelniach oraz udział w międzynarodowych projektach badawczych, elementarny wskaźnik określający rozwój nauki i szkolnictwa wyższego¹⁰. Zgodnie z Programem umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego internacjonalizacja obejmuje podejmowanie studiów przez studentów zagranicznych w Polsce, długo- i krótkoterminowe zatrudnienie kadry naukowej z zagranicy, uczestnictwo polskich naukowców w międzynarodowych

6 J. Knight, *Internationalization: New Developments and Unintended Consequences*, [w:] W. Martyniuk (red.), *Internacjonalizacja studiów wyższych*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2011, s. 235.

7 J. Knight, *Updating the Definition of Internationalization*, „International Higher Education” 2003, vol. 33, s. 2.

8 J. Knight, *Internationalization...*, s. 234.

9 P.G. Altbach, L. Reisberg, L.E. Rumbley, *Trends in global higher Education: Tracking an academic revolution*, UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris 2009, s. 23.

10 D. Walczak, *Za i przeciw międzynarodowej mobilności studentów i naukowców*, [w:] R. Siemieńska (red.), *Uniwersytety, naukowcy i studenci w zglobalizowanym świecie*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2017, s. 124.

programach edukacyjnych i badawczych, pozyskiwanie oraz wymianę wiedzy i doświadczeń¹¹. Podobną definicję do Knight (w ujęciu procesowym) prezentuje Pluta-Olearnik:

[...] proces, którego istotą jest wzrost świadomości organizacji co do wpływu działalności międzynarodowej na przyszły rozwój i proces jako tworzenie międzynarodowych związków, których efektem są korzyści odnoszone przez wszystkich uczestników¹².

Rankingi

Ranking to uporządkowany zbiór informacji o pewnych obiektach według określonego kryterium lub ich zespołu. Twórcy rankingów instytucji edukacyjnych podkreślają, że przeważnie ich celem jest wskazanie instytucji najlepszej pod względem różnie definiowanej jakości. Rolą rankingów jest zbieranie, weryfikowanie i gromadzenie informacji, przetwarzanie ich i podawanie do publicznej wiadomości. Odbiorcy najbardziej zainteresowani rankingami to kandydaci na studia i ich rodzice, pracodawcy, władze uczelni¹³, absolwenci¹⁴.

Pierwszy impuls umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego to publikacja w 2003 roku rankingu szanghajskiego (akronim AWRU, w 2019 roku znalazło się w nim dziewięć polskich uczelni, najwyżej Uniwersytet Jagielloński – uplasował się w czwartej setce i Uniwersytet Warszawski – w piątej setce¹⁵), a po nim kolejnych globalnych rankingów uniwersyteckich¹⁶. Rankingi niewątpliwie zmieniają optykę patrzenia na szkolnictwo wyższe. W krajach Europy Środkowo-Wschodniej dodatkowym impulsem jest raport z 2005 roku, wydany przez OECD, pt. *Thematic Review of Tertiary Education*. Obok takich kwestii z zakresu systemu szkolnictwa wyższego jak zarządzanie, finansowanie, zasoby ludzkie (w tym problemy kadry i kariery akademickiej), doskonalenie jakości, dostęp do edukacji,

11 Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, *Program umiędzynarodowienia...*

12 M. Pluta-Olearnik, *Marketing przedsiębiorstw usługowych w procesie internacjonalizacji*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2013, s. 74.

13 M. Rocki, *Ranking polskich uczelni według ekonomicznych losów absolwentów*, „Ekonomista” 2019, nr 3, s. 343.

14 T. Białas, H. Langenfeld, *Rankingi uczelni wyższych jako narzędzie benchmarkingu*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Administracji i Biznesu w Gdyni” 2002, nr 4, s. 16.

15 L. Tomala, *Lista szanghajska: 9 polskich uczelni na tysiąc; UJ wyprzedził UW*, 2019, <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C78275%2Clista-szanghajska-9-polskich-uczelni-na-tysiac-uj-wyprzedzil-uw.html> (dostęp: 2.01.2020).

16 D. Antonowicz, *Internacjonalizacja jako źródło legitymizacji reform szkolnictwa wyższego w Polsce (2007–2012)*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2016, s. 138.

system szkolnictwa wyższego a rynek pracy, zawiera on wytyczne dotyczące internacjonalizacji. W tej ostatniej kwestii autorzy raportu krytycznie oceniają umiędzynarodowienie polskiego szkolnictwa wyższego¹⁷. Antonowicz zwraca uwagę, że wspomniany wyżej raport OECD i zawarte w nim odwołania do kwestii umiędzynarodowienia mają duże znaczenie dla przyszłych reformatorów¹⁸.

Kwiek zauważa, że analizy krajowych systemów edukacyjnych powstają w gronie ekspertów międzynarodowych – organizacji ponadnarodowych (wspomnianej już OECD, Banku Światowego, MFW) i Komisji Europejskiej (odpowiadającej za szkolnictwo wyższe i badania naukowe, tworzenie Europejskiej Przestrzeni Badawczej i Proces Boloński)¹⁹. Kolejnym krokiem, już na gruncie polskim, w kierunku rozwoju procesu umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego w Polsce jest rozpoczęcie w 2005 roku działalności Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP). Jednym z celów, jakie postawiła sobie KRASP, jest projektowanie aktów prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury, a także promocji nauki polskiej za granicą²⁰. Internacjonalizacja polskich uczelni jest jednym z celów strategicznych przygotowanej w 2009 roku na zlecenie Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich i Fundacji Rektorów Polskich Strategii Rozwoju Szkolnictwa Wyższego 2010–2020²¹.

Międzynarodowe i regionalne rankingi budzą większe zainteresowanie i przysparzają więcej zmartwień uniwersytetom²². W większości krajów rankingi uczelni utworzono na potrzeby rodzimego rynku, czyli dla rodzimych studentów (tzw. rankingi narodowe²³). W każdym kraju odnotowano kilka rankingów, w których proponowano benchmark uczelni działających na terenie danego kraju, bywają również rankingi klasyfikujące uczelnie w skali międzynarodowej.

Rankingom brakuje ścisłej metodologii analizy porównawczej w procesie rankingowym – zarówno na poziomie regionalnym, krajowym, jak i międzynarodowym.

17 M. Dąbrowa-Szeffler, *Informacja na temat raportu OECD Review of Tertiary Education. Poland*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2007, nr 2/30, s. 104–107.

18 D. Antonowicz, *Internacjonalizacja...*, s. 141.

19 M. Kwiek, *Transformacje uniwersytetu. Zmiany instytucjonalne i ewolucje polityki edukacyjnej w Europie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2010, s. 47, 141.

20 Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, *O Nas*, https://www.krasp.org.pl/pl/O_krasp/O_NAS (dostęp: 2.01.2020).

21 A. Mania, *Podsumowanie*, [w:] W. Martyniuk (red.), *Internacjonalizacja studiów wyższych*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2011, s. 250.

22 J. Knight, *Internationalization...*, s. 234.

23 W. Siwiński, *Międzynarodowe rankingi akademickie – dokąd zmierzają*, [w:] B. Siwińska, G. Mazurek (red.), *Czas internacjonalizacji II. Perspektywy, priorytety, projekty*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2017, s. 34.

Międzynarodowe systemy rankingowe oparte są na trzech głównych kryteriach: reputacji, nagrodach, publikacjach. Utrzymując te wskaźniki na największych poziomach, tylko 1% z 9 tys. uniwersytetów znajduje się w dwusetce lub pięćsetce najlepszych uczelni. Im wyżej znajduje się uczelnia w rankingu, tym więcej cech branych jest pod uwagę (np. badania, liczba laureatów Nagrody Nobla na danym kierunku, osiągnięcia absolwentów, liczba cytowań). Literatura wskazuje, że na rankingi wpływają trzy składniki. Po pierwsze – wskaźniki powinny odpowiadać głównym elementom lub cechom misji i wizji uniwersytetu. Po drugie – wybór wskaźników, na których opierają się rankingi, jest bardzo istotny. Usher i Savino, śledząc osiemnaście światowych systemów rankingowych, opracowali szczegółową listę wskaźników użytych w rankingach²⁴. Liczba wskaźników jest liczona w setkach, jej autorzy klasyfikują wskaźniki pod siedmioma nagłówkami – wskaźniki charakterystyk początkowych, wskaźniki nabywania wiedzy przez personel, znormalizowana ocena stron trzecich, wskaźniki nakładów na naukę i zasoby, wskaźniki efektów uczenia się, wskaźniki dotyczące badań, wskaźniki reputacji uczelni²⁵. Po trzecie – zauważono dynamiczną korelację między wskaźnikami, ranking powinien porównywać dane i analizować procesy, które dają wyniki²⁶.

Zauważalny jest wzrost popularności rankingów oraz ukierunkowanie uczelni na znalezienie się w setce najlepszych²⁷. W walce o jak najwyższą pozycję w rankingu uczelnie traktują internacjonalizację jako sposób na uzyskanie światowego profilu i prestiżu. W tym nieustannym wyścigu biorą udział głównie uczelnie, które zajmują pierwsze 25% w krajowych rankingach lub znalazły się w dwóch międzynarodowych rankingach opracowanych przez Uniwersytet Jiao Tong w Szanghaju i Times Higher Education²⁸.

Na rynku polskim najbardziej miarodajne rankingi uczelni o profilu ekonomicznym to rankingi „Perspektywy”²⁹ (jako pierwszy ranking na świecie przeszedł audyt środowiskowy i otrzymał certyfikat jakości „IREG Approved”³⁰)

24 R. Proulx, *Higher Education Ranking and Leagues Tables: Lessons Learned from Benchmarking*, „Higher Education in Europe” 2007, vol. 32(1), s. 71–82; D. Harvey, *The New Imperialism*, Oxford University Press, Oxford 2003.

25 A. Usher, M. Savino, *A World of Difference: A Global Survey of University League Tables*, Educational Policy Institute (EPI), Toronto 2006.

26 R. Proulx, *Higher...*, s. 77.

27 E. Hazelkorn, *The Impact of League Tables and Ranking Systems on Higher Education Decision Making*, „Journal of Higher Education Policy and Management” 2007, vol. 19, no. 2, s. 87–110.

28 J. Knight, *Internationalization...*, s. 243.

29 „Perspektywy”, *Uczelnie ekonomiczne 2019*, 2019, <http://ranking.perspektywy.pl/2019/ranking-uczelni-akademickich/rankingi-wg-typow/uczelnie-ekonomiczne> (dostęp: 2.01.2020).

30 W. Siwiński, *Międzynarodowe rankingi...*, s. 37.

i „Rzeczpospolitej”³¹. Ich misją jest dostarczenie informacji na temat tego, jak oceniane są polskie uczelnie. Ich celem jest zebranie wyselekcjonowanych informacji o uczelni i przekazanie ich w sposób uporządkowany³². Metodologia wybranych rankingów zaprezentowana została w dalszej części rozdziału.

Pomiar umiędzynarodowienia szkół wyższych

Problematykę pomiaru umiędzynarodowienia polskich uczelni cechuje złożoność, wymaga ona uwzględnienia wielu czynników – uwarunkowań funkcjonowania szkolnictwa wyższego oraz realizacji celów na poziomie systemowym i instytucjonalnym³³.

Metodologia pomiaru internacjonalizacji uczelni opracowana przez ekspertów czasopisma „Perspektywy” zawiera siedem grup. W ich obrębie jest 27 kryteriów, na których podstawie dokonano pomiaru (Metodologia Rankingu Uczelni Akademickich w roku 2019). Przyjęty zakres oraz uzyskane wagi przedstawiają się następująco: prestiż (14%, składa się z dwóch kryteriów – oceny przez kadre akademicką i uznania międzynarodowego, kryterium mierzone pozycją uczelni w rankingach światowych), absolwenci na rynku pracy (15%, składa się z dwóch kryteriów – preferencji pracodawców i ekonomicznych losów absolwentów), innowacyjność (8%, składa się z dwóch kryteriów – patentów, praw ochronnych i pozyskanych środków z UE), potencjał naukowy (15%, składa się z czterech kryteriów – oceny parametrycznej, nasycenia kadry osobami o najwyższych kwalifikacjach, uprawnień habilitacyjnych, uprawnień doktorskich), efektywność naukowa (23%, składa się z siedmiu kryteriów – efektywności pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na badania, rozwoju kadry własnej, nadania stopni naukowych, publikacji, cytowań, FWCI – Field-Weighted Citation Impact, Top 10 – Publications in Top 10 Journal Percentiles), warunki kształcenia (10%, składa się z dwóch kryteriów – dostępności kadry wysoko kwalifikowanej i akredytacji), umiędzynarodowienie (15%). Pomiar ostatniej cechy – umiędzynarodowienia – składa się z ośmiu kryteriów szczegółowych³⁴:

31 „Rzeczpospolita”, *Najlepsze uczelnie i wydziały ekonomiczne. Zasady rankingu*, 2020, <https://www.rp.pl/Biznes/311079956-Najlepsze-uczelnie-i-wydzialy-ekonomiczne-Zasady-rankingu.html> (dostęp: 2.01.2020).

32 T. Białas, H. Langenfeld, *Rankingi uczelni wyższych...*, s. 18.

33 M. Dymyt, *Pomiar umiędzynarodowienia szkół wyższych*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2018, seria „Organizacja i Zarządzanie”, z. 132, s. 194.

34 „Perspektywy”, *Metodologia Rankingu Uczelni Akademickich*, 2019, <http://ranking.perspektywy.pl/2019/metodologia/11-metodologia-rankingu-uczelni-akademickich> (dostęp: 2.01.2020).

- programy studiów w językach obcych – parametr liczony jako suma programów studiów prowadzonych w językach obcych w roku akademickim 2018/2019; źródło: POL-on oraz dane własne fundacji; waga: 3%;
- studiujący w językach obcych – parametr mierzony liczbą studiujących w językach obcych w roku akademickim 2018/2019 w odniesieniu do ogółu studentów; źródło: POL-on oraz dane własne fundacji; waga: 3%;
- studenci cudzoziemcy – liczba studentów obcokrajowców do ogólnej liczby studentów; źródło: POL-on; waga: 3%;
- wskaźnik mierzony średnią liczbą cytowań otrzymanych przez publikacje mające współautora z zagranicy w latach 2014–2018; źródło: SciVal; waga: 2%;
- liczba nauczycieli akademickich cudzoziemców w stosunku do ogólnej liczby nauczycieli akademickich; źródło: POL-on; waga: 1%;
- wymiana studencka (wyjazdy) – definiowana jako liczba studentów wyjeżdżających w ramach wymiany zagranicznej na co najmniej 3 miesiące w semestrze, w roku akademickim 2018/2019, w proporcji do ogólnej liczby studentów; źródło: POL-on; waga: 1%;
- wymiana studencka (przyjazdy) – definiowana jako liczba studentów przyjeżdżających w ramach wymiany zagranicznej na co najmniej 3 miesiące, w roku akademickim 2018/2019, w proporcji do ogólnej liczby studentów; źródło: POL-on; waga: 1%;
- wielokulturowość środowiska studenckiego – liczba krajów, z których pochodzi minimum 10 studentów cudzoziemców; źródło: POL-on; waga: 1%.

Metodologia pomiaru internacjonalizacji uczelni opracowana przez ekspertów czasopisma „Rzeczpospolita” (ranking „Rzeczpospolita” 2019) zawiera cztery kategorie: kariera absolwentów (40%), jakość nauczania (25%), potencjał naukowy (20%) i umiędzynarodowienie (15%). Pomiar ostatniej kategorii składał się z trzech kryteriów szczegółowych³⁵:

- liczby studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich wyjeżdżających w ramach wymiany międzynarodowej w dwóch ostatnich latach do liczby studentów, doktorantów, nauczycieli akademickich, według stanu na 31 grudnia 2018 roku (ranking uczelni);
- liczby studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich przyjeżdżających na uczelnię w ramach wymiany międzynarodowej w dwóch ostatnich latach do liczby studentów, doktorantów, nauczycieli akademickich, według stanu na 31 grudnia 2018 roku (ranking uczelni);

35 „Rzeczpospolita”, *SGH i UW oferują najlepsze w Polsce studia ekonomiczne*, 2020, <https://www.rp.pl/Biznes/191219736-SGH-i-UW-oferuja-najlepsze-w-Polsce-studia-ekonomiczne.html> (dostęp: 2.01.2020).

- liczby studentów cudzoziemców do liczby wszystkich studentów – dla kierunków z dziedziny nauk ekonomicznych, według stanu na 31 grudnia 2018 roku (ranking wydziałów).

Obecność szkoły wyższej w rankingu krajowym nie ma bezpośredniego przełożenia na jej obecność w rankingu międzynarodowym. Uznanie międzynarodowe, będące miarą obecności uczelni w światowym rankingu, bez względu na zajmowane miejsce, przekłada się także na jej prestiż i wizerunek uczelni na rynku krajowym³⁶.

Kwiek wskazuje dwa podejścia do pomiaru poziomu umiędzynarodowienia systemów szkolnictwa wyższego – zewnętrzne i wewnętrzne. Pierwsze „opiera się na krajowych statystykach dotyczących szkolnictwa wyższego i badań naukowych z makropoziomu”³⁷, drugie „opiera się na danych na temat zachowań i postaw akademickich”³⁸. W rozdziale do pomiaru poziomu umiędzynarodowienia zastosowano podejście zewnętrzne względem systemu szkolnictwa wyższego.

Na rynku polskim temat pomiaru poziomu umiędzynarodowienia uniwersytetów publicznych podejmuje Tutko. Uwzględnia on wskaźniki wykorzystane przez Brandenburga i Federkeila oraz Erkola³⁹. Listę wskaźników branych pod uwagę w badaniu zawiera tabela 1.

Metoda badawcza

W opracowaniu postawiono następujące pytanie badawcze: „Czy na uczelniach ekonomicznych w Polsce następuje rozwój internacjonalizacji, czy zahamowanie?”. Do przeprowadzenia analizy dynamiki umiędzynarodowienia wybrano wskaźniki, które proponuje Tutko, badając publiczne uniwersytety działające w Polsce – Brandenburga i Federkeila oraz Erkola, a także zastosowane w rankingu „Perspektyw” oraz dodatkowo wskaźniki przyjęte w rankingu „Rzeczypospolitej”, ponieważ ten ostatni ranking uwzględnia najlepsze uczelnie ekonomiczne w Polsce.

36 A. Wolanin, *Umiędzynarodowienie uczelni: koncepcja, pomiar i czynniki stymulujące*, [w:] A. Walulik CSFN, J. Mółka SJ (red.), *Septuaginta Pedagogiczno-Katechetyczna. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi dr hab. Zbigniewowi Markowi SJ w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Akademia Ignatianum w Krakowie, Krajów 2017, s. 433.

37 M. Kwiek, *Uniwersytet w dobie przemian. Instytucje i kadra akademicka w warunkach rosnącej konkurencji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2015, s. 366.

38 Tamże.

39 M. Tutko, *Dynamika internacjonalizacji polskich uniwersytetów*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie” 2018, t. XIX, z. 9, cz. III, s. 244–245.

Tabela 1. Wskaźniki wykorzystane do analiz dynamiki internacjonalizacji

Źródło wskaźnika Wskaźnik	Ranking „Perspektyw”	Ranking „Rzeczpospolitej”	Brandenburg, Federkeil	Erkol
Programy studiów w językach obcych	X			
Studiujący w językach obcych	X			
Kadra naukowo-dydaktyczna z zagranicy	X		X	X
Studenci cudzoziemcy*	X	X	X	X
Wymiana studencka (wyjazdy)**	X	X	X	X
Wymiana studencka (przyjazdy)***	X	X	X	X
Wyjazdy nauczycieli akademickich za granicę			X	
Absolwenci z <i>joint, double</i> lub <i>multiple degree</i>			X	
Absolwenci cudzoziemcy			X	
Finansowanie od sponsorów międzynarodowych			X	
Finansowanie projektów międzynarodowych			X	
Międzynarodowe projekty badawcze				X
Międzynarodowe programy nauczania				X
Kampusy za granicą				X
Studiujący w językach obcych	X			
Wielokulturowość środowiska studenckiego	X			

* Studenci cudzoziemcy – w rankingu „Rzeczpospolitej” ujęto studentów cudzoziemców w dwóch kategoriach: „Liczba studentów-cudzoziemców odbywających studia na zasadach obowiązujących Polaków (ranking wydziałów)” i „Liczba studentów-cudzoziemców odbywających studia na podstawie umów międzynarodowych (ranking wydziałów)”.

** Wymiana studencka (wyjazdy) – w rankingu „Rzeczpospolitej” ujęto wymianę studentów (wyjazdy) w kategorii „Liczba polskich studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich, którzy wyjechali na uczelnie za granicą w dwóch ostatnich latach (ranking uczelni)”.

*** Wymiana studencka (przyjazdy) – w rankingu „Rzeczpospolitej” ujęto wymianę studencką (przyjazdy) w kategorii „Liczba studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich z zagranicy przyjeżdżających na uczelnię w dwóch ostatnich latach (ranking uczelni)”.

Źródło: opracowanie na podstawie M. Tutko, *Dynamika internacjonalizacji polskich uniwersytetów*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie” 2018, t. XIX, z. 9, cz. III, s. 245–246; „Rzeczpospolita”, *Polscy liderzy ekonomicznej edukacji*, 2020, <https://www.rp.pl/Sciezki-kariery/310269878-Polscy-liderzy-ekonomicznej-edukacji.html> (dostęp: 2.01.2020); „Perspektywy”, *Metodologia Rankingu Uczelni Akademickich*, 2019, <http://ranking.perspektywy.pl/2019/metodologia/11-metodologia-rankingu-uczelni-akademickich> (dostęp: 2.01.2020).

Podobnie jak u Tutko do analizy wybrano trzy wskaźniki: studentów cudzoziemców, wymianę studencką (wyjazdy) i wymianę studencką (przyjazdy). Pojawiają się one w czterech wybranych w pracy zestawieniach. Dane wskaźniki ilościowe ilustrują poziom internacjonalizacji polskich uczelni ekonomicznych w podstawowych aspektach.

Przedmiotem badań jest sześć uniwersytetów ekonomicznych, które zajmowały najwyższe pozycje w rankingach uczelni ekonomicznych „Perspektyw” i „Rzeczpospolita” w 2017 roku. Ranking uczelni z 2017 roku przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Ranking najlepszych uczelni ekonomicznych w 2017 roku

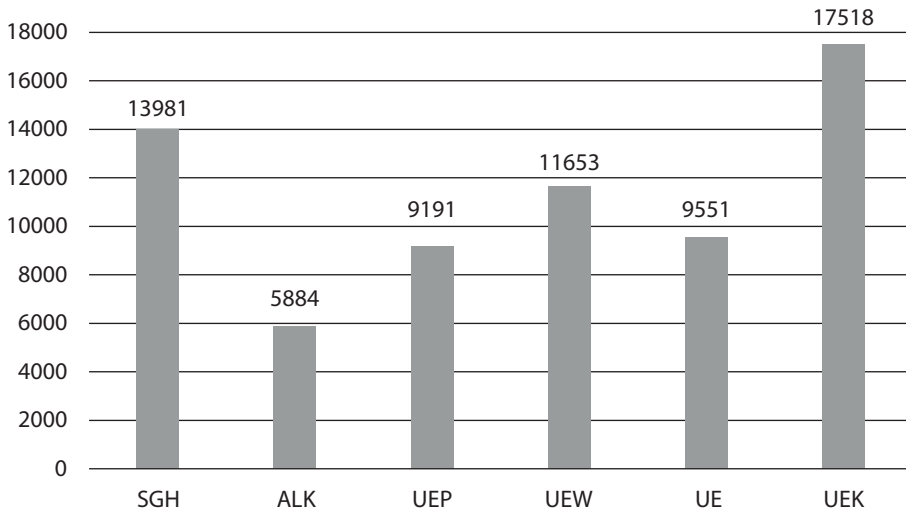
Nazwa uczelni	Miejsce w rankingu „Perspektyw”	Miejsce w rankingu „Rzeczpospolitej”
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie (SGH)	1	1
Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie (ALK)	2	2
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (UEP)	3	3
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu (UEW)	4	4
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach (UE)	5	6
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie (UEK)	6	5

Źródło: opracowanie na podstawie „Rzeczpospolita”, *Polscy liderzy...*; „Perspektywy”, *Metodologia Rankingu...*

W ogólnej liczbie studentów szkół wyższych według typu szkół (łącznie z cudzoziemcami) wyższe szkoły ekonomiczne stanowią 13,4%, z tego najlepsze uczelnie ekonomiczne 39% (stan na 30 listopada 2017 r.)⁴⁰. Analiza liczby studentów dotyczy 2017 roku, gdyż Główny Urząd Statystyczny nie podaje danych poszczególnych uczelni niepublicznych za kolejne lata.

Z wymienionych uczelni o profilu ekonomicznym najwyższe miejsca pod względem liczby studentów zajmują: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie (jedyna w rankingu uczelnia niepubliczna).

40 Obliczono na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego – *Szkoły wyższe i ich finanse w 2017 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkoły-wyższe-i-ich-finance-w-2017-roku,2,14.html> (dostęp: 2.01.2020).

Rysunek 1. Liczba studentów wraz z cudzoziemcami (stan na 30 listopada 2017 roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Szkoły wyższe i ich finanse w 2017 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkoły-wyższe-i-ich-finance-w-2017-roku,2,14.html> (dostęp: 2.01.2020).

Główną metodą badawczą jest analiza porównawcza, definiowana przez Stachaka „jako zespół czynności, wśród których zasadnicze znaczenie mają czynności myślowego rozdzielania, a następnie czynności porównań”⁴¹. W badaniach zastosowano porównania pionowe „dotyczące tych samych elementów występujących w danej jednostce gospodarczej w różnych okresach”⁴² – odnoszą się one do roku akademickiego 2009/2010 i 2017/2018 dla wskaźnika dotyczącego liczby studentów cudzoziemców, lat 2009 i 2010 w porównaniu do roku 2017 dla wyjazdów i przyjazdów w ramach programu Erasmus. Zastosowano również badania poziome „dotyczące tych samych elementów należących do równych jednostek gospodarczych”⁴³. Wykorzystano technikę badania dokumentów – publikacji zawierających statystyki Głównego Urzędu Statystycznego oraz publikacji i statystyk Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.

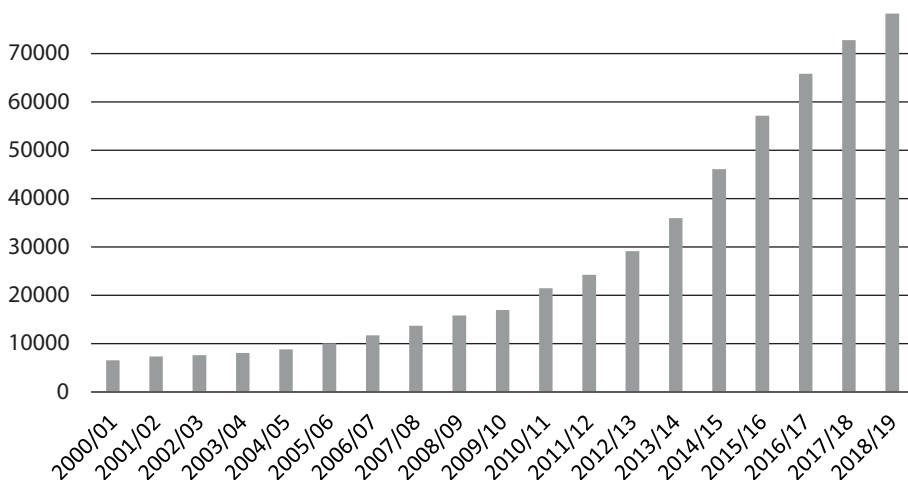
41 S. Stachak, *Podstawy metodologii nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013, s. 188.

42 Tamże, s. 189.

43 Tamże.

Dynamika internacjonalizacji w badanych uczelniach ekonomicznych

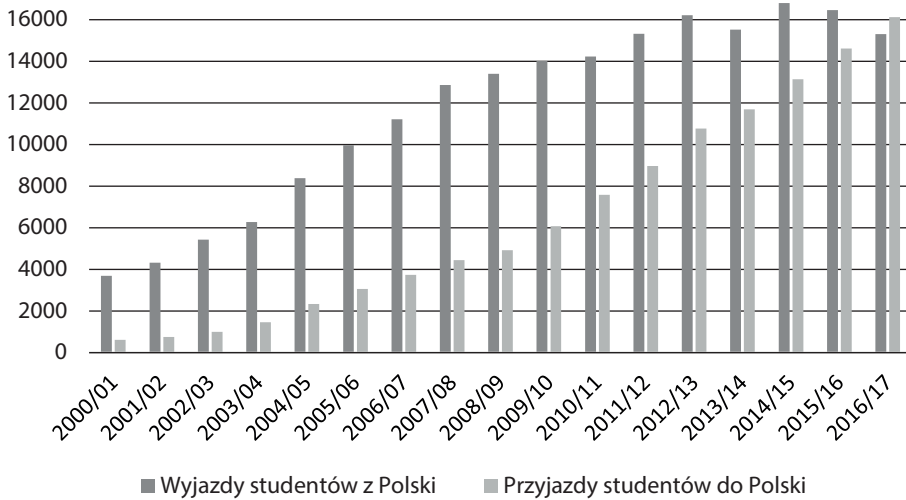
Można zauważyć systematyczny wzrost liczby studentów cudzoziemców studiujących w Polsce. Szczegółowe dane o liczbie studentów cudzoziemców przedstawiono na rysunku 2.

Rysunek 2. Studenci cudzoziemcy w Polsce w latach 2000/2001–2018/2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Studenci zagraniczni w Polsce 2019. Raport statystyczno-informacyjny* przygotowany w ramach programu *Study in Poland*, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Fundacja Edukacyjna „Perspektywy”, listopad 2019, s. 13.

Kluczowe znaczenie dla rozwoju mobilności studentów, tak w Europie, jak i w Polsce, ma obecnie Erasmus+ (dawniej Erasmus). Na rysunku 3 przedstawiono liczbę wyjazdów oraz przyjazdów studentów do Polski w ramach tego programu.

* Od roku akademickiego 2007/2008 podane liczby są sumą wyjazdów/ przyjazdów studentów na studia i praktyki.

Rysunek 3. Wyjazdy oraz przyjazdy studentów w ramach programu Erasmus+ (dawniej Erasmus)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Erasmus+, <http://www.erasmus.org.pl/odnosniki-podstawowe/statystyki.html> (dostęp: 2.01.2020); Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Wyjazdy i przyjazdy studentów i pracowników uczelni w ramach Erasmus+ w edycji 2014*, <https://www.frse.org.pl/badanie/wyjazdy-i-przyjazdy-studentow-i-pracownikow-uczelni-w-ramach-erasmus-w-edycji-2014/> (dostęp: 2.01.2020); Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Wyjazdy i przyjazdy studentów i pracowników uczelni w ramach Erasmus+ w edycji 2015*, <https://www.frse.org.pl/badanie/wyjazdy-i-przyjazdy-studentow-i-pracownikow-uczelni-w-ramach-erasmus-w-edycji-2015/> (dostęp: 2.01.2020); Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Wyjazdy i przyjazdy studentów i pracowników uczelni w ramach Erasmus+ w edycji 2016 r.*, <https://www.frse.org.pl/badanie/wyjazdy-i-przyjazdy-studentow-i-pracownikow-uczelni-w-ramach-erasmus-w-edycji-2016-r/> (dostęp: 2.01.2020).

Z danych przedstawionych w tabeli 3 wynika, że największy w ujęciu procentowym wzrost liczby studentów cudzoziemców wystąpił na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, następnie w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie, Szkole Głównej Handlowej w Warszawie, na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu, Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu.

Uczelnie z największą liczną studentów – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie i Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – notują procentowy przyrost tej wartości odpowiednio o 654% i 368%. Bardzo wysoki przyrost procentowy zanotowała Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie – o 502%, z wyłonionych sześciu uczelni zajęła ostatnie miejsce pod względem liczby studentów.

Liczba studentów cudzoziemców łącznie w grupie badanych uniwersytetów, w porównaniu roku akademickiego 2009/2010 do 2017/2018, zwiększyła się aż o 408%. Zmiany liczby studentów cudzoziemców przedstawiono na rysunku 4.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki ilościowe odnoszące się do poziomu internacjonalizacji

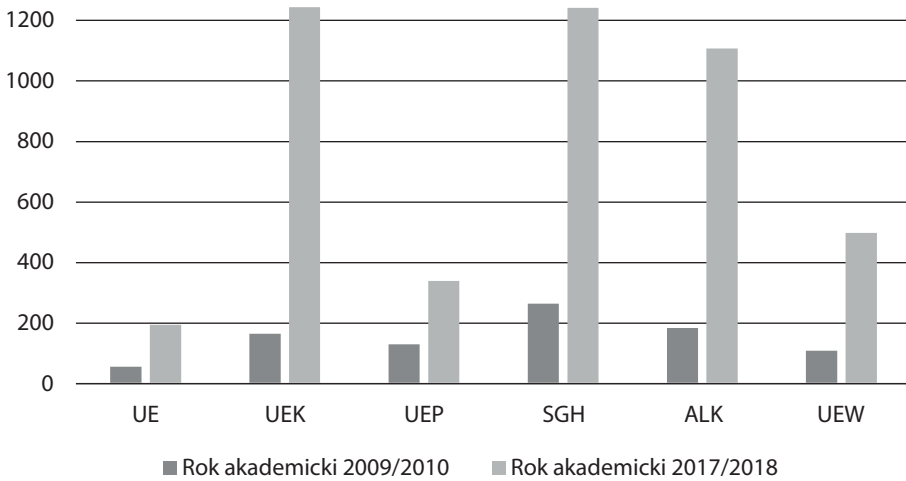
Skrót nazwy uczelni	Studenci cudzoziemcy			Wymiana studencka – wyjazdy z Polski			Wymiana studencka – przyjazdy do Polski		
	2009/2010	2017/2018	2009/2010 = 100	2009, 2010	2017	2009/2010 = 100	2009, 2010	2017	2009/2010 = 100
UE	57	195	342,11	135	94	69,63	75	134	178,67
UEK	165	1244	753,94	214	194	90,65	134	273	203,73
UEP	131	340	259,54	211	165	78,20	99	170	171,72
SGH	265	1241	468,30	244	350	143,44	172	306	177,91
ALK	184	1107	601,63	72	188	261,11	75	207	276,00
UEW	109	498	456,88	191	115	60,21	110	284	258,18
Suma	911	4625	507,68	1067	1106	103,66	665	1374	206,62

Od 2014 roku nastąpiła zmiana w nazwie i zasadach funkcjonowania programu Erasmus. Wszedł w życie program Erasmus+, umowy szesnastomiesięczne zastąpiono dwudziestoczteromiesięcznymi. W związku z tym adekwatne i prawidłowe jest porównanie wyjazdów i przyjazdów studentów w ramach programu Erasmus finansowanych z umów z lat 2009 i 2010 do wyjazdów i przyjazdów zrealizowanych umową z roku 2017. Takie też dane pozyskano do badania od Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: a) studenci cudzoziemcy: Główny Urząd Statystyczny; *Studenci zagraniczni w Polsce – raport*, 2010, http://www.studyinpoland.pl/konsorcjum/images/stories/55_2010_newsletter/Raport.pdf (dostęp: 2.01.2020); *Studenci zagraniczni w Polsce 2018. Raport statystyczno-informacyjny przygotowany w ramach programu Study in Poland*, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Fundacja Edukacyjna „Perspektywy”, 2018, s. 17; b) wymiana studencka (wyjazdy i przyjazdy) w roku 2009/2010: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (Statystyki), kodowane jako SMS (wyjazd na studia) i dane uzyskane z Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji; c) wymiana studencka (wyjazdy i przyjazdy) w roku 2017/2018: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, kodowane jako SMS lub SM (oba skróty oznaczają wyjazd na studia).

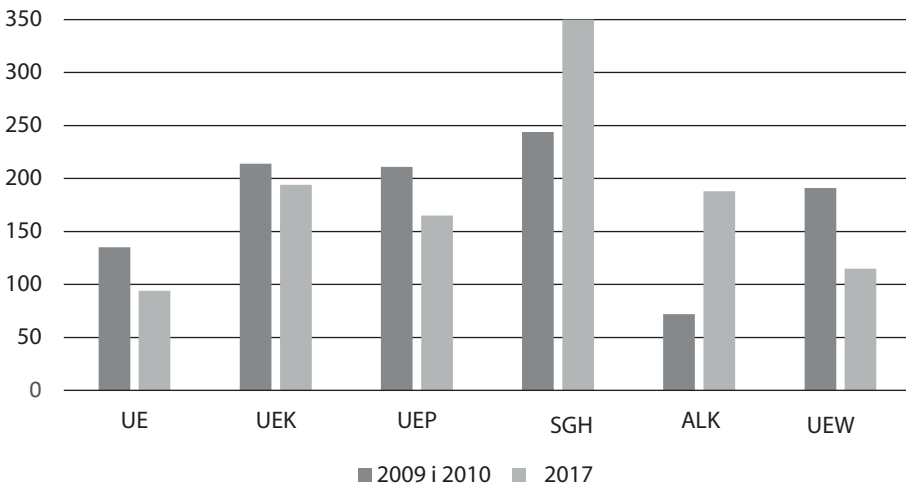
W analizowanej grupie najlepszych uczelni ekonomicznych nie zanotowano ogółem dużych zmian w liczbie studentów wyjeżdżających w ramach programu Erasmus na zagraniczne uczelnie, co obrazuje rysunek 5. W ramach umów finansowanych w latach 2009 i 2010 ze wszystkich poddanych analizie uczelni ekonomicznych wyjechało łącznie 1067 osób, a w roku 2017 – 1106 studentów.

Największy procentowy wzrost liczby studentów wyjeżdżających w ramach programu Erasmus wystąpił w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie i Szkole Głównej Handlowej w Warszawie (odpowiednio 161% i 43%). Spadki tego wskaźnika występują na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu, Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu, Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie (od 40% do 9%).

Rysunek 4. Zmiana liczby studentów cudzoziemców na poszczególnych uczelniach ekonomicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 3.

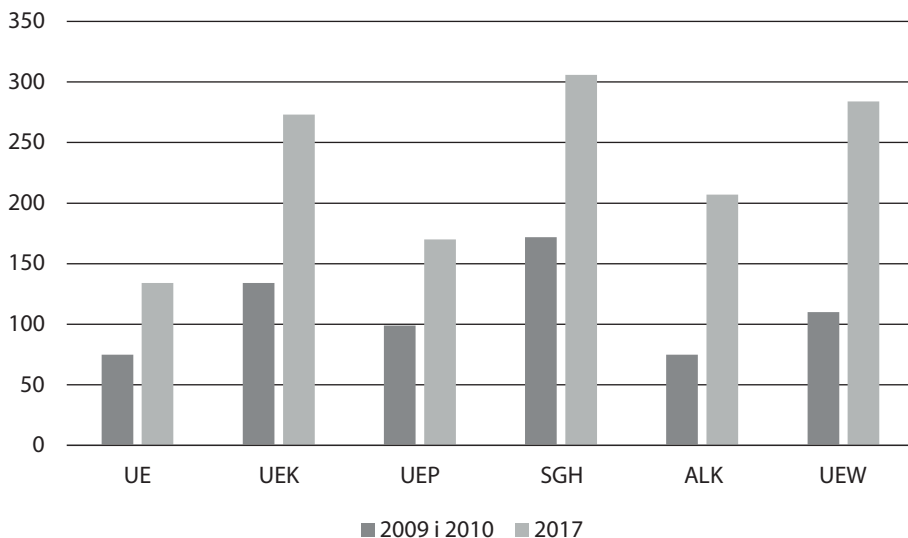

Rysunek 5. Zmiana liczby studentów wyjeżdżających w ramach programu Erasmus

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 3.

Zmiany liczny studentów przyjeżdżających w ramach programu Erasmus przedstawiono na rysunku 6. W ramach umów realizowanych w latach 2009 i 2010 do wymienionych uczelni przyjechało łącznie 665 osób, a w roku 2017 – 1374 studentów. Nastąpił dwukrotny wzrost tej wartości.

Rysunek 6. Zmiana liczby studentów przyjeżdżających w ramach programu Erasmus

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 3.

We wszystkich badanych uczelniach ekonomicznych zanotowano dynamiczny wzrost liczby studentów przyjeżdżających w ramach programu Erasmus (od 72% do 176%). Największa zmiana wskaźnika wystąpiła w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie i na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu (odpowiednio o 176% i 158%). Najmniejsza zmiana dotyczyła Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie i Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach (od 72% do 79%).

Podsumowanie

Podsumowując, warto zauważyć, że uczelnią, która pod względem dynamiki zmian we wszystkich trzech badanych aspektach (liczba studentów cudzoziemców, liczba studentów wyjeżdżających z Polski, liczba studentów przyjeżdżających do Polski), zajęła jedną z najwyższych pozycji i dwukrotnie najwyższą jest Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie (jedyna wśród badanych uczelnia niepubliczna).

Należy również zauważyć, że łączna liczba studentów cudzoziemców na badanych uczelniach ekonomicznych (pięciu publicznych i jednej niepublicznej), w porównaniu roku akademickiego 2009/2010 do 2017/2018, zwiększyła się o 408%. Zaskakujące jest to, że największa i najmniejsza pod względem liczby studentów (odpowiednio UEK i ALK) szkoła wyższa zanotowały największą progresję tego wskaźnika. Dotychczasowe badania, prowadzone przez Tutko, których

przedmiotem były tylko publiczne uniwersytety, potwierdzają, że podobnie jak w całym sektorze szkolnictwa wyższego w Polsce, tak i w badanej grupie uniwersytetów nie notuje się dużych zmian w liczbie studentów wyjeżdżających w ramach programu Erasmus⁴⁴. W badaniu dotyczącym najlepszych uniwersytetów ekonomicznych w Polsce znaczny wzrost wskaźnika wyjazdów notują Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie oraz Szkoła Główna Handlowa w Warszawie. Należy się zastanowić nad przeprowadzeniem badania dynamiki internacjonalizacji, dotyczącej tylko uczelni niepublicznych lub najlepszych uczelni w Polsce. Zmiany liczby studentów przyjeżdżających również nie odbiegają od badań Tutko. Tak jak w badaniach uniwersytetów publicznych w Polsce, tak i w badaniu najlepszych uczelni ekonomicznych następuje prawie dwukrotny wzrost liczby studentów, porównując przyjazdy z umowy z roku 2017 z przyjazdami z umów z lat 2009 i 2010.

Badana dynamika zmian pozwala odpowiedzieć na postawione pytanie badawcze: „Czy w uczelniach ekonomicznych w Polsce następuje rozwój internacjonalizacji, czy zahamowanie?”. W analizowanych najlepszych uczelniach ekonomicznych następuje rozwój internacjonalizacji. Jest on wyrażony w zmianach liczby studentów cudzoziemców oraz studentów wyjeżdżających i przyjeżdżających do Polski w ramach programu Erasmus.

Sektor szkolnictwa wyższego stoi przed dalszymi zmianami w obszarze internacjonalizacji. Priorytetem jest pomoc polskim uczelniom w znalezieniu się w międzynarodowych rankingach. Wskazana jest dalsza dyskusja na temat zmian w umiędzynarodowieniu szkolnictwa wyższego. Kolejne badania powinny zostać rozszerzone o uczelnie publiczne, ale też niepubliczne oraz dotyczyć różnych ram czasowych. Zalecane jest rozszerzenie listy wskaźników o kryteria znajdujące się w rankingach międzynarodowych. Interesujące wydaje się przeprowadzenie w niedługiej perspektywie czasowej badania dotyczącego dynamiki poziomu umiędzynarodowienia dwudziestu polskich uniwersytetów biorących obecnie udział w International Visibility Project.

Ograniczeniem niniejszego badania jest to, że zawężono je do sześciu najlepszych uczelni ekonomicznych w Polsce. Przebadano jedynie wybrane wskaźniki wykorzystywane w procesach pomiaru poziomu internacjonalizacji, które mają odzwierciedlenie w polskich rankingach.

---

44 M. Tutko, *Dynamika internacjonalizacji...*, s. 254.

Bibliografia

- „Perspektywy”, *Metodologia Rankingu Uczelni Akademickich*, 2019, <http://ranking.perspektywy.pl/2019/metodologia/11-metodologia-rankingu-uczelni-akademickich> (dostęp: 2.01.2020).
- „Perspektywy”, *Uczelnie ekonomiczne 2019*, 2019, <http://ranking.perspektywy.pl/2019/ranking-uczelni-akademickich/rankingi-wg-typow/uczelnie-ekonomiczne> (dostęp: 2.01.2020).
- „Rzeczpospolita”, *Najlepsze uczelnie i wydziały ekonomiczne. Zasady rankingu*, 2020, <https://www.rp.pl/Biznes/311079956-Najlepsze-uczelnie-i-wydzialy-ekonomiczne-Zasady-rankingu.html> (dostęp: 2.01.2020).
- „Rzeczpospolita”, *Polscy liderzy ekonomicznej edukacji*, 2020, <https://www.rp.pl/Sieczki-kariery/310269878-Polscy-liderzy-ekonomicznej-edukacji.html&> (dostęp: 2.01.2020).
- „Rzeczpospolita”, *SGH i UW oferują najlepsze w Polsce studia ekonomiczne*, 2020, <https://www.rp.pl/Biznes/191219736-SGH-i-UW-oferuja-najlepsze-w-Polsce-studia-ekonomiczne.html> (dostęp: 2.01.2020).
- Altbach P.G., Reisberg L., Rumbley L.E., *Trends in global higher Education: Tracking an academic revolution. A Report Prepared for the UNESCO 2009 World Conference on Higher Education*, UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris 2009.
- Antonowicz D., *Internacjonalizacja jako źródło legitymizacji reform szkolnictwa wyższego w Polsce (2007–2012)*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2016.
- Audyty rankingowe uczelni. Manual*, 2019, http://intvp.edu.pl/wp-content/uploads/2019/07/IntVP_Manual_ARU_pdf.pdf (dostęp: 2.01.2020).
- Białas T., Langenfeld H., *Rankingi uczelni wyższych jako narzędzie benchmarkingu*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Administracji i Biznesu w Gdyni” 2002, no. 4, s. 11–29.
- Dąbrowa-Szefler M., *Informacja na temat raportu OECD Review of Tertiary Education. Poland*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2007, nr 2/30, s. 104–112.
- Dymyt M., *Pomiar umiędzynarodowienia szkół wyższych*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2018, seria „Organizacja i Zarządzanie”, z. 132, s. 193–204.
- Erasmus+, <http://www.erasmus.org.pl/odnosniki-podstawowe/statystyki.html> (dostęp: 2.01.2020).
- Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Wyjazdy i przyjazdy studentów i pracowników uczelni w ramach Erasmus+ w edycji 2014*, <https://www.frse.org.pl/badanie/wyjazdy-i-przyjazdy-studentow-i-pracownikow-uczelni-w-ramach-erasmus-w-edycji-2014/> (dostęp: 2.01.2020).
- Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Wyjazdy i przyjazdy studentów i pracowników uczelni w ramach Erasmus+ w edycji 2015*, <https://www.frse.org.pl/badanie/wyjazdy-i-przyjazdy-studentow-i-pracownikow-uczelni-w-ramach-erasmus-w-edycji-2015/> (dostęp: 2.01.2020).
- Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Wyjazdy i przyjazdy studentów i pracowników uczelni w ramach Erasmus+ w edycji 2016 r.*, <https://www.frse.org.pl/badanie/wyjazdy-i-przyjazdy-studentow-i-pracownikow-uczelni-w-ramach-erasmus-w-edycji-2016-r/> (dostęp: 2.01.2020).
- Harvey D., *The New Imperialism*, Oxford University Press, Oxford 2003.
- Hazelkorn E., *The Impact of League Tables and Ranking Systems on Higher Education Decision Making*, „Journal of Higher Education Policy and Management” 2007, vol. 19, no. 2, s. 87–110.
- Knight J., *Internationalization: New Developments and Unintended Consequences*, [w:] W. Martyniuk (red.), *Internacjonalizacja studiów wyższych*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2011, s. 233–246.
- Knight J., *Updating the Definition of Internationalization*, „International Higher Education” 2003, vol. 33, s. 2–3.
- Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, *O Nas*, https://www.krasp.org.pl/pl/O_krasp/O_NAS (dostęp: 2.01.2020).

- Kwiek M., *Transformacje uniwersytetu. Zmiany instytucjonalne i ewolucje polityki edukacyjnej w Europie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2010.
- Kwiek M., *Uniwersytet w dobie przemian. Instytucje i kadra akademicka w warunkach rosnącej konkurencji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2015.
- Mania A., *Podsumowanie*, [w:] W. Martyniuk (red.), *Internacjonalizacja studiów wyższych*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2011, s. 247–253.
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, *Program umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego*, 2015, http://www.whum.ujd.edu.pl/media/domeny/120/download/Program_umiedzy_narodowienia_szkolnictwa_wyzszego_2015.pdf (dostęp: 2.01.2020).
- Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej, *Dwa lata NAWA*, 2019, <https://nawa.gov.pl/nawa/aktualnosci/zapraszamy-do-rejestracji-na-konferencje-z-okazji-dwulecia-nawa> (dostęp: 2.01.2020).
- Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, *Ocena jakości i efektów realizacji III osi priorytetowej PO WER Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju*, Warszawa 2019, https://www.ncbr.gov.pl/fileadmin/Ewaluacja/POWER/Raport_koncowy_III_OP_PO_WER_EVALU.pdf (dostęp: 2.01.2020).
- Pluta-Olechnik M., *Marketing przedsiębiorstw usługowych w procesie internacjonalizacji*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2013.
- Popowska M., *Internacjonalizacja uczelni wyższych na świecie i jej atrybuty a polska rzeczywistość*, Politechnika Gdańska, Wydział Zarządzania i Ekonomii, Horyzonty Wychowania, Gdańsk 2015.
- Proulx R., *Higher Education Ranking and Leagues Tables: Lessons Learned from Benchmarking*, „Higher Education in Europe” 2007, vol. 32(1), s. 71–82.
- Rocki M., *Ranking polskich uczelni według ekonomicznych losów absolwentów*, „Ekonomista” 2019, nr 3, s. 343–354.
- Siwiński W., *Międzynarodowe rankingi akademickie – dokąd zmierzają*, [w:] B. Siwińska, G. Mazurek (red.), *Czas internacjonalizacji II. Perspektywy, priorytety, projekty*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2017, s. 28–44.
- Stachak S., *Podstawy metodologii nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013.
- Studenci zagraniczni w Polsce 2018. Raport statystyczno-informacyjny przygotowany w ramach programu Study in Poland*, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Fundacja Edukacyjna „Perspektywy”, 2018.
- Studenci zagraniczni w Polsce 2019. Raport statystyczno-informacyjny przygotowany w ramach programu Study in Poland*, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Fundacja Edukacyjna „Perspektywy”, 2019.
- Studenci zagraniczni w Polsce – raport*, 2010, http://www.studyinpoland.pl/konsorcjum/images/stories/55_2010_newsletter/Raport.pdf (dostęp: 2.01.2020).
- Szkoły wyższe i ich finanse w 2009 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkoly-wyzsze-i-ich-finanse-w-2009-r,2,6.html> (dostęp: 2.01.2020).
- Szkoły wyższe i ich finanse w 2017 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkoly-wyzsze-i-ich-finanse-w-2017-roku,2,14.html> (dostęp: 2.01.2020).
- Szkoły wyższe i ich finanse w 2018 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkoly-wyzsze-i-ich-finanse-w-2018-roku,2,15.html> (dostęp: 2.01.2020).

- Tomala L., *Lista szanghajska: 9 polskich uczelni na tydzień; UJ wyprzedził UW*, 2019, <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C78275%2Clista-szanghajska-9-polskich-uczelni-na-tydzień-uj-wyprzedzil-uw.html> (dostęp: 2.01.2020).
- Tutko M., *Dynamika internacjonalizacji polskich uniwersytetów*, [w:] A. Migdał (red.), *Współczesny marketing i zarządzanie – problemy, wyzwania, szanse i perspektywy*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie” 2018, t. XIX, z. 9, cz. III, s. 241–258.
- Usher A., Savino M., *A World of Difference: A Global Survey of University League Tables*, Educational Policy Institute (EPI), Toronto 2006.
- Walczak D., *Za i przeciw międzynarodowej mobilności studentów i naukowców*, [w:] R. Siemieńska (red.), *Uniwersytety, naukowcy i studenci w zglobalizowanym świecie*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2017, s. 123–144.
- Wolanin A., *Umiędzynarodowienie uczelni: koncepcja, pomiar i czynniki stymulujące*, [w:] A. Walulik CSFN, J. Mółka SJ (red.), *Septuaginta Pedagogiczno-Katechetyczna. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi dr hab. Zbigniewowi Markowi SJ w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Akademia Ignatianum w Krakowie, Kraków 2017, s. 429–441.

Streszczenie

W związku z rosnącym znaczeniem rankingów w polskim szkolnictwie wyższym i toczącą się dyskusją na temat konieczności pojawienia się polskich uczelni w rankingach międzynarodowych wzrosła potrzeba pomiaru procesu umiędzynarodowienia. Do pomiaru poziomu internacjonalizacji opracowano wiele podejść, instrumentów i wskaźników. Bogatą listę wskaźników zawierają koncepcje Brandenbura i Federkeila oraz Erkola. Dodatkowo własną listę wskaźników dysponują rankingi „Perspektyw” i „Rzeczpospolitej”.

Dotychczasowe badania pomiaru procesu umiędzynarodowienia na gruncie polskim dotyczą części uniwersytetów publicznych, jednakże nie obejmują najlepszych uczelni ekonomicznych w kraju (publicznych i niepublicznych). Celem opracowania jest wybór wskaźników do pomiaru procesu umiędzynarodowienia najlepszych polskich uczelni ekonomicznych oraz odpowiedź na pytanie badawcze „Czy w uczelniach ekonomicznych w Polsce następuje rozwój internacjonalizacji, czy zahamowanie?”.

Badanie dotyczy sześciu najlepszych uczelni ekonomicznych w Polsce, wyłonionych przez rankingi „Perspektyw” i „Rzeczpospolitej”. Główną metodą badawczą jest analiza porównawcza. Wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.

Słowa kluczowe: umiędzynarodowienie, rankingi, pomiar poziomu umiędzynarodowienia, szkolnictwo wyższe

Measurement of the internationalization process at the best Polish economic universities

Abstract

Due to the growing importance of rankings across Polish higher education and the ongoing discussion about the need of Polish universities to appear on international rankings, the need to measure the internationalization process has increased. Many approaches, instruments and indicators have been developed to measure the internationalization. The list of indicators has included the concept of Brandenburg and Federkeil and Erkol. In addition, the “Perspektywy” and “Rzeczpospolita” rankings have their own lists of indicators.

Existing studies of measuring the internationalization process in Poland has involved some public (state) universities, however they do not include the best economic universities in the country (public or private). The purpose of the article is to choose indicators to measure the internationalization process of the best Polish economic universities. Furthermore to answer the research question “Is the development of internationalization or inhibition at economic universities in Poland?”.

This study takes under consideration the six best economic universities in Poland selected by the “Perspektywy” and “Rzeczpospolita” rankings. The main research method is a comparative analysis. Data was used from the Statistics Poland and the Foundation for the Development of the Education System.

Keywords: internationalization, rankings, measure of internationalization, higher education